

GÖRÜŞLER

Son zamanlarda çocuk ve gençlerin mağdur ya da fail olarak yer aldığı adli konular sıkça medyada yer almakta, gerek görsel gerek yazılı basın bu konuları çeşitli alanlardan uzmanlarla tartışmakta, toplumun farklı kesimleri görüşlerini ve tepkilerini göstermektedir. Çocuklar söz konusu olduğunda artık daha fazla konuşan, sorgulayan, açıklamalar ile tatmin olmayan, çocuğun yararı ve korunması konusunda duyarlılığı ile birlikte farkındalığı da giderek artan kişiler çoğalmaktadır. Toplumun beklenti düzeyinde başlayan bu değişim çocuk ve gençlerle çalışan uzmanların uygulamalarını da tekrar gözden geçirmelerini, çağdaş bilimsel temellere dayalı ve uluslar arası hukuk kurallarını (Çocuk Hakları Sözleşmesi, Riyad İlkeleri, Havana Kuralları, Pekin Kuralları gibi) göz önüne alan sistemlerin geliştirilmesini başlatmıştır.

Adli Çocuk ve Genç Psikiyatrisi'nin dünyadaki gelişimine baktığımızda konunun önemi nedeniyle çocuk ve genç psikiyatrisi içinde bir yan dal olarak kabul edildiğini; bu gelişimin çocuk ve genç psikiyatrisi alanındaki gelişim sürecine; insanın nörobiyolojik gelişimi, psikopatoloji ve klinik uygulama alanlarındaki bilgi birikiminin artışına paralellik gösterdiğini görmekteyiz.

Ülkemizde ise yıllardır çocuk ve gençlerin adli psikiyatrik değerlendirmeleri pratisyen hekimler, erişkin psikiyatri uzmanları ve adli tıp uzmanları tarafından yapılmıştır. Son 10 yıl içinde çocuk ve genç psikiyatrisi uzmanlık eğitiminin gelişmesi ve uzman sayısının artmasına paralel olarak bu değerlendirmeler çocuk ve genç psikiyatri uzmanları tarafından yapılmaya başlanmıştır. Ancak ülke genelinde bugün halen uzman sayımızın yeterli olmaması nedeniyle pek çok yerde aynı uygulama devam etmektedir.

Çocuk psikiyatrisi kliniklerinin belirli üniversitelerde sınırlı kaldığı ve uzman sayısının çok az olduğu 1980'li yıllarda adli olguların değerlendirilmesinde değişimin başladığından söz edebiliriz. O yıllarda Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu ile çalışırken hazırladığımız raporlarda çocuğun gelişimsel, sosyo-kültürel ve ailesel özellikleri ile ilgili adli olaya etki edecek etkenleri ekleyerek

görüş bildirmeye özen gösterirdik. Gönderdiğimiz raporlar o dönemde kalıp haline gelmiş adli raporlardan çok farklıydı ve kısa süre içinde bazı savcı ve hakimlerin çocuk adli değerlendirmelerinde çocuk psikiyatrisi kliniklerini tercih ettiklerini görmüştük.

Bu arada farklı illerde çocuk psikiyatri uzmanlarının toplum eğitimlerine ağırlık vermesi, disiplinler arası eğitimlerin yaygınlaşması, görsel basın aracılığı ile çocuk ruh sağlığı ile ilgili konuların ele alınması ve en önemlisi çocuk ve genç psikiyatrisinin ayrı uzmanlık alanı olarak tanınması değişimin hızını artıran etkenlerdir. Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği aracılığı ile yürütülen eğitimler – örneğin birinci basamak hekimlerinin eğitimi – çocuk ruh sağlığı alanında bilgi ve duyarlılığın artmasını önemli ölçüde etkilemiştir.

Bu sürecin paralelinde artık çocuk ihmal ve istismarı gibi kapalı kapılar ardında gizli kalan pek çok sorun daha çok açığa çıkmakta ve toplum tarafından da izlenmektedir. Çocuk ve gencin ruhsal değerlendirilmesinin özgüllüğü, erişkinden farklı yaklaşım yöntemleri kullanılması, tedavi yaklaşımındaki farklılıklar özellikle istismar olgularında ekip çalışmalarını başlatmıştır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılın gelişmeleri, ekonomik sorunlar, artan nüfus, işsiz gezen gençler gibi daha burada saymadığım pek çok sorunla birlikte çocuk ve gençlerde adli psikiyatrik olgu sayısı ve niteliği de farklılaştı. Çetelerin elinde erken yaşta suça sürüklenen çocuklar, çocuk pornosu, çocuk ihmal ve istismarı, küçük yaşta cinsel amaçla kullanılan çocuklar, terör olaylarında öne konan çocuklar, parçalanmış aile sayısının artışına paralel artan velayet davaları, çocuk tanıklığı ve en sonunda annesini öldürme suçu ile yasalarla tanışan küçücük bir kız çocuğu... Eski sistem içinde yapılan değerlendirmelerde ve ceza uygulamalarında bilimsel dayanakların yetersiz kaldığı, bu değerlendirme ve uygulamaların uluslar arası çocuk hukukuna uygun olmadığı belirgin olarak görülmeye başlandı.

Ülkemizde çocuk koruma sisteminde yapılan değişiklikler ile birlikte 2005 yılında kabul edilen ve uygulamaya geçen Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) devlete ait tüm kurumlara verdiği sorumluluklar nedeniyle adalet, sosyal hizmetler, eğitim, sağlık sistemlerinde yeni düzenlemelere gidilmektedir. Bu sorumluluklar yürütülürken en önemli görev çocuk ve genç ruh sağlığı ile ilgili disiplinlere düşmektedir.

Değişen ve farklılaşan bir süreçte kurumların ve uygulamaların da değişmesi kaçınılmazdır. Son beş yıldır katıldığım ÇKK'nın uygulama alanlarındaki zorlukların aşılmasına ait farklı çalışmalarda en büyük zorluğun yıllardır alışılmış yöntemlerin bırakılmaması ve bürokratik kalıplaşmış yapıların kırılmaması olduğunu gördüm. Ancak kaçınılmaz olan değişim olduğun-

dan esnemeler ve farklılaşmalar beş sene sonunda görülmeye başladı. Her birimizin bu süreçte daha çok sorumluluğumuz olduğunun bilinci ile Çocuk ve Genç Psikiyatrisi uzmanlarının bilgi, beceri ve donanımlarının artmasına ciddi gereksinim bulunmaktadır.

Belki bir gün Çocuk ve Genç Psikiyatri Uzmanlığı içinde yan dallarımızı oluşturacak kadar gelişir ve adli çocuk ve genç psikiyatrisini bir yan dal olarak veririz. İlk günlerden bugünlere çok yol aldık. Öncelikle uzmanlık alanımıza sahip çıkıp değişen dünyada geriye değil ileriye doğru hedefler koymak hepimizin sorumluluğudur.

Prof. Dr. Ayşen Coşkun